

On je bil prvi, ki je vpeljal pridelovanje rička (Leindotter) na Dolenskem. Zapustil je lepo premoženje, pa tudi svoje ime nepozabljivo ohranil s tem, da je 6000 fl. izporočil za štipendijo šolsko. — Na predlog dr. Bleiweisov, naj zbor z očitnim znamenjem počasti vrlega rojaka, se vzdigne vès zbor v dokaz očitnega spoštovanja.

Podružnica metliška (predstojnik g. fužinski ravnatelj Homač v Gradacu) naznanja 4 nasvete. Prvič želi, naj bi se zoper govejo kugo ostrejšje ravnalo že na meji hrvaški in tudi po ces. gosposkah pri nas domá, da se ne trosi pošast po deželi, kakor se je poslednji čas to zopet v Gradacu zgodilo po kozlih in koštrunih hrvaških; nemarni ljudje naj se ostrejšje kaznujejo, in celo škodo naj povrne, kdor po svoji krivici zanese bolezen; tudi komisije naj bojo dosti bolj pridne v svojih opravilih. Dr. Bleiweis se zahvaljuje najpred podružnici, da je odkritosrčno spregovorila o važni zadevi in pravi potem: Nove postave zoper kužne bolezni je ministerstvo izdalo leta 1859; te postave so zdaj vodilo vsega ravnanja; v nekterih rečéh so te postave res prerahle, zato pa je tudi, gledé na veliko nevarnost, v kateri se znajde krajnska dežela, stiskana od treh kužnih dežel (hrvaške, primorske, štajarske), prečastiti naš gospod c. k. deželni poglavar baron Schloissnigg, te postave poojstril, kjer je treba bilo, pa vendar nikoli dovolil, da bi ta ojstrost po nepotrebnem tako deleč segla, da bi še povikšala težavo zaprtije celih vasi itd. Če bi pa ne bili pri nas na Kranjskem tako skrbno ravnali, kako silno bi se bila že razširila kuga, katero smo večidel ustavili v vaséh, v katerih se je začela. Od 4. aprila letošnjega leta do 20. oktobra, ko je kuga prvokrat popolnoma potihnila, je bila v 25 vaséh v 8 kantonih, ktere so imele 2178 goved; zguba v vsem skupaj, kar jih je poginilo in pobitih bilo, je do 20. oktobra znesla 257, za ktere so lastniki še večidel celo odškodovanje dobili ali dve tretjini ali saj tretjino. Nikakor nočem zagovarjati vseh komisij, da niso tu in tam prenemarne bile; al to pa tudi iz lastne skušnje vem, ker sem povsod bil — nadaljuje dr. Bleiweis — da nektore komisije zaslužijo veliko hvalo za svoje vrlo obnašanje. Predlagam tedaj sl. zboru: naj Njih ekscelencii deželnemu gosp. poglavarju svojo očitno zahvalo izreče za res neutrudljivo skrb o kugi, pa ga tudi prosi, da zaukaže svojim podložnim gosposkam pazljivo in krepko zatiranje kuge, ob svojem času pa na podlagi tukajšnjih skušinj naj predloži nasvete za poojstrenje dotičnih postav zoper kugo. Zbor soglasno pritrdi predlog doktorjev in se vstavši od svojih sedežev zahvaljuje deželnemu gosp. poglavarju, kateri zagotavlja, da je okrajnim gosposkam zaukazal največo skrb zoper to veliko nadlogo, — da pa želi, da bi tudi ljudstvo po udih družbinah z besedo prav živo podučeno bilo, da zvesto uboga, kar postave velevaljo, sicer ni mogoče, da tudi najostrejši ukazi, gosposkam dani, zdatno pomagajo. — Zastran družega predloga podružničnega o asekuracijah živinskih je dr. Bleiweis obljubil, po dogovoru s svojim prijateljom doktor Röll-om, ravnateljem c. k. živinozdravnišnice dunajske, prihodnjemu zboru dotične nasvete sporočiti. Čudno je res, da povsod se spoznava potreba asekuracij ali takih družb, ktere zavarjujejo živino, to je, da se deležnikom povrne škoda, ako jim živina brez očitne njih krivice pogine. In vendar pri vsi ti očitni potrebi še nikjer v Avstrii ni take asekuracije! — Predlog zastran prenarodbe ceste čez Gorjance, ker je cesta cesarska, se izroči c. k. deželni vladi. Polovica dohodkov podružničnih je bila podružnici naklonjena.

(Dalje prihodnjič.)

Starinske stvari.

Razlaga imen na marberžkem slovensko-rimskem kamnu.

Spisal Davorin Terstenjak.

V steno cerkve podružnice Šentil (Aegidius) imenovane blizo Marberga (Mahrenberg) na levem bregu Drave je vzdian rimsk kamen s sledečim napisom:

C. Julio Accisi filio

CISIACO et

DEVOGNATA ATI

ONIS filiae uxori

Florus et Valerius

fili et BROGIMARA filia

vivi fecerunt.

Že Muchar (*Gesch. der Steierm. I. zv. rimski napisi pod besedo: Mahrenberg*) tega kamna omenuje. Napis je dobro ohranjen, samo poslednja črka v imenu Accisi je že poškodovana. Accisus je latinsko ime, kakor: Cajus Julius, Florus in Valerius, vse druge so slovenske. „Accisus“ pomenja: obrezan; pri Livii najdeš: „accisae opes“, geschwächtes Vermögen, toraj se ime ujema s slovenskimi še zdaj živimi imeni: Obreza.

Cajus Julius, Accisov sin, je bil Cisiacus — Cizjančan. V marberžki okolici še sedaj nahajamo kraj Cizat ali tukaj z navadnim rhenizmom: Cinzat. Ime je brez dvombe nastalo po častji boginje staroslovenske: Cize — boginje rodivne zemlje, enake Cereri mamosae nekdanjih Rimljanov. Da so boginjo Cizo, Cico Slovani častili, potrjujejo: Knauth (*Prodrom. Misn. stran 296. 399.*) Falkenstein (*Prodrom. Antiquit. str. 72.*) in Wagner (*Gesch. von Salfeld, drugi zvezek str. 32.*) Devognata = Devoroda, je pol slovenska pol latinska beseda, od deva, virgo, Deva, Devana boginja nebeške svitlobe = Palladi - Atheni; gnatus pri Lucreciji: sin, gnata, hči, od nascor, stareja oblika: gnascor, primeri staroslovenske imena: Hoterod, Vitorod itd., toraj Devognata = Devoroda = Devina hči. Tako sestavljenih slovensko-latinskih imen najdeš več, kakor: Ategnata, Busu-gnata itd.

Važno je ime Brogimara = severnoslov.: Brogimëra, Brogimira, iz brog in mar. Besedo mar, mër, mir sem že na drugem mestu razložil, primeri slov. marn = nemški mähre, in imena štajarskih občin: Vitomarci, Godemarci itd. Beseda pomenja, kar: slav, toraj Vitomar, Godemar = Vitoslav, Godeslav.

Kaj pa pomenja brog? V sansk. najdemo breg, hüten, custodire, litevski: brag, Hüte, lužički: brožnja, Scheune, litevski tudi: baragas, Dach, česki: brah, Hüte, irski: brúgh, Herrenhaus, primeri v latinščini (medii aevi) barache, Häuser von Stroh und Holz aufgebaut, worunter die Soldaten den Winter über im Felde bleiben. Beseda je toraj obče blago indoevropskih jezikov. Brogimara toraj pomenja: custodia clara. Na Štirskem še so rodbine: Brogar in Brožnik. V imenu Atio vidimo prestaro adjektivno obliko iz proetnične dôbe*), katero je še ohranila bolgarščina, primeri: bogatio, slepio, nemio, óπλονσιος, τιφλος, áλαλος, primeri še imenorenskega kralja Vocio, zaveznika Cesarovega. Atio v današnji obliki: Aci genitiv Acija, še so žive rodbine na Pohorskem, tudi Inci, ktere na slovensko-rimskih kamnih

*) V članku: Atranti aug. sacr. sem omenil, da sufiks as se je samo še ohranil v osebnih imenih. Pozneje sem si spomnil na modras in modros, dalje na urbas; koreniko te besede najdeš malo doli pod opazko.

nahajaš v obliki: Intionius; še so na Pohorji, na Koroškem pa rodbine: Incko. Acio pomenja: cacuminosus: ac, *) cacumen montis, acnik (v letopisih desetega stoletja: Aznich) ime gore na Koroškem.

Imena Devognata — Devoroda in Brogimara so bile gotovo nekdanj priimena staroslovenskih boginj, kakor imena: Mogimar, Mogit, Mogir, Lutomar itd., ktere na slovensko-rimskih kamnih beremo. Imena severnoslovenske historične, kakor: Rastislav, Preslav, Perejeslav, Suleslav, so nekdanj gotovo tudi bile priimena staroslovanskih božanstev, ker tudi staroindiški bogovi luči, svetlobe, ognja, kakor Agni in Indra se v vedah velijo: Vardhāgravas = Rastislav, Prāgravas = Preslav, Vasūgravas = Vesnoslav, Svitoslav, Parthugravas = Pultoslav, Platoslav, weitvernehmbar, Suḡravas = Dobroslav, Čravata, particip. futuri passivi, der zu hörende = preisenswerthe slov. Slavata, Svaraḡravas = Ηρόαλε Feσ — Herakles, severnoslov. Svaroslov, splendore clarus; primeri ime božanstva: Svaroh itd.

Gosp. Hicinger je bral na nekem kranjskem kamnu ime: Mitrapus = Mitrap, Sonnenstier. Mitra po oslabiljenji iz matra, messend, zumessend, spendend, wohlwollend, freundlich, se je solnce velelo pri starih Indih in Persih, gotovo tudi pri norenskih Slovencih, kakor ime Mitrap opominja iz mitra, solnce, in ap, sansk. apen, bik, horvats. apa, japa, bos gignens, taurus. Na to poznamovanje solnce opominja ime slovaške gore: Matra, primeri: slovenska Matra, Windischmatri, dalje staročeško slavno ime: Vratislav, Mitrovski Netolic! Ime Vratislav je toraj bilo priime solnčnega božanstva, ker nazor vrtenja nahajamo pri starih arjanskih narodih, primeri: „coelum vertitur“ (Virgil. Aen. II. 250), dalje indiško (Nir. III. 22): Vi vartete áhani čakriyeva. Se vrtita dan in noč kot kolesi. Zato o kresu Slovenci ognjeno kolesce potakajo s hribov, ali pa je v zrak mečejo.

Ker Mitra pomenja tudi: prijazen, dobrohoten, se tedaj v njem znajde združeni pomen: Radogost („ize jest gostem rad“, kateri je gostem rad), in ker na Radogostovi podobi retranski beremo: Van = nemškemu: unan, favere, sansk. van favere, adjuvare, primeri slov.: na dober van! tedaj historične imena severno-slovanske Uneslav, Unegost, **) favore clarus, adjutorio clarus, hospitibus favens, so bile enkrat priimena Radegostove, ravno tako imena na slovensko-rimskih kamnih: Van, Vanino itd. Na Štirkem še imamo rodbine: Van, Vaniš, Vanino, Vangost, Vengost, Vanetina, ime kraja, Uniše, ime vesi sosedni vasém: Boletina in Hotunje, spomni se imen Boleslav in Hotimar, Hotimir!

Slovstvene stvari.

Slovensko slovstvo.

Pojasnilo.

Ravno sada se je g. predplatiteljem razposlal prvi svezek moje knjige: **Узajemni правоніе славјанскі**, to je, uzajemna slovnica ali mluvnica slavjanska. Molim vsakoga gospoda predplatitelja po sebe i vse skupa, da mi ne zamere, da se je te svezek tako po polževo bérzo

*) Spomni se na goro, ktero lahko iz Ljubljane vidiš, Ac, z aphaereto: hac.

**) Va se razveže v u, primeri sansk. vas, tegere; korenika slov. besede usma, corium, var, tegere, korenika slov. besede: urbas. Pis.

tiskal; jaz toga jamačno nisem bil kriv. Drugi svezek je uže dotiskan i tretji se sada tiska i skerbel budem koliko moguče, da se cela knjiga v kratkom dogotovi. Cela knjiga bude obsegala 15 tiskanih listin (bögen) i ji bude cena dučanska (ladenpreis) tri stotinjake avstrijske vrédnosti; kdo pak pošlje meně v plačanom (frankiranom) listě pod doli stoječim naslovom novce, dobi čelu knjigu po 2 stotinjaka i 50 kr. avstr. vr. Gospodi, kateri su uže na prvi svezek se predplačali s jednim stotinjakom, dobe 2. in 3. svezek zajedno, vkup s glavnim naslovom, s predgovorom i s kazalom i molim učtivo, da, kada ta dva svezka sprijemu, blagovole mi za obadva svezka v plačanom listě poslati samo jeden stotinjak i 50 kr. avstr. vrednosti. To moram ješče reči, da svezka 2. i 3. budeta mnogo zanimiveja i važneja od prvoga.

Matija Majar,

fajmošter v Gorjah, Post Arnoldstein, Kärnten.

Slovstvena drobtinica.

Odgovor.

Otudi *) vprašal me nekdo,
Kako se pesmice pojó?
„En tolar, al' še več bi dal,
Da bi kovati jaz jih znal.“
Prijatelj! mu odgovorim,
Cenejše to te naučim:
Za vsako dal boš pesmico
Krv iz srca kapljico.

Josip Novak.

Ozir po svetu.

Danci in njih jezik.

„Novice“ imajo navado, da vsakokrat svojim bravcem pojasnujejo take reči, ktere svet pretresajo. Sitno je človeku, ako sliši ali bere v časnikih to in uno, pa ne vé, pri čem da je.

V poslednjem listu smo že rekli, da skor vse drugo se je skrilo zdaj za tem, kar se godi v Schleswig-Holsteinu (Šlesvik-Holstajnu). Ti deželi ali vojvodini ste prav nemški, pa že danski kralj Kristjan I. (leta 1448) ju je (z Norveško vred) združil z danskim kraljestvom (Dänemark); leta 1815 je kralj Friderik VI. stopil s Holsteinom in Lauenburgom v nemško zvezo ali nemški „bund“. Naš namen ni, da bi razlagali tū pravice do dedinskega nasledstva; omenili smo že zadnjič, da po smrti danskega kralja Friderika VII. sta stopila zdaj dva na noge, ki vsak hoče vojvoda, to je, vladar biti Schleswig-Holsteinu: eden Kristjan IX. je sin rajncega kralja, drugi pa Friderik VIII. je vojvoda avgustenburški. Vsak trdi, da po svoje ima pravico do prestola schleswig-holsteinskega.

Vojvoda avgustenburški, ki se je pod imenom Friderika VIII. oklical za vladarja schleswig-holsteinskega, hoče Nemcem spolniti gorečo željo, da se

*) Atiđi (otudi) = unlängst, vor kurzer Zeit. Vprašal sem enkrat slavnega pokojnika gosp. Metelko-ta, kako bi se lepo slovenski reklo „možar“, ker pri vsakem popisu kake slovesnosti „možnarji pokajo“? Odgovor: kakor pravimo zvonec od „zvon“, tako smemo reči: topec od „top“. Čul sem pa na Dolenskem drugo besedo, namreč: „akovnik (okovnik) od okovati, ker so bili prvi možarji gotovo iz lesa in okovani, kakor turški topovi. — To, če tudi ne popisovavcem svečanosti, vendar kakemu lekrikografu. — Beseda „otudi“ je staroslovenska. V tistem kraji (na Krki in v okolici, tudi v ribniški dolini), kjer je ta beseda še živa, nahaja se tudi staroslovenski genitiv. Na pr.: pet rakii, šest goldinariii, mesto: pet rakov, šest goldinarjev. Pis.